

Průmysl se musí přizpůsobit lesu

(hez) – Současné problémy v lesních porostech se nevyhýbají ani lesům na území tohoto regionu. S členem výboru životního prostředí, venkova a zemědělství Zastupitelstva Pardubického kraje, který je zároveň člen kúrovcového kalamitního štábu Pardubického kraje, jsme si o těchto problémech povídali. Ing. Aleš Erber pracuje jako lesnický poradce, analytik, odborný lesní hospodář a agrolesník. Aktivně se zapojuje do řešení negativních dopadů klimatických změn na domácí lesnicko-dřevařský sektor, zemědělství a venkov. Je to propagátor přírodně blízkého hospodaření na principu Pro Silva, agrolesnictví a zastánce vyššího využití českého dřeva ve stavebnictví a v průmyslu.

V minulém roce jste pro Český rozhlas Pardubice prohlásil, že kúrovcová kalamita v Pardubickém kraji je v očekávání a že se jedná o ticho před bouří. Vyplnila se vaše prognóza? A jak nyní vidíte situaci kolem lesů v kraji?

Ano, naplnila. Smrkové i borové porosty pod vlivem dlouhodobého sucha extrémně ztrácejí vitalitu, což byla příčina masivního šíření podkorního hmyzu, který napadá oslabené jedince. V dalších letech nelze čekat zlepšení, naopak dynamické zhoršení.

Jaké období tedy čeká lesníky a vlastníky lesů?

Myslím, že lesníky čeká velmi složitý, depresivní a frustrující rok. Vlastníci lesů by se měli připravovat na to nejhorší, protože na jedné straně stále padají ceny dřeva. Na straně druhé se stav lesů zhoršuje. Sucho je enormní. Šíří se škůdci. Stromy umírají. Lesy mizí před očima. Vzniká měsíční krajina bez stromů. Týká se to všech dřevin, ale hlavně smrku a borovic. I když nyní poměrně slušné zašlo, stále nám chybí téměř roční úhrn srážek. Půda je vyschlá, stromy žijí. Ke všemu se velké množství vod v podobě vodních srážek nebo sněhu vypaří zpět do atmosféry, protože porosty jsou pěstovány příliš hustě a větve koruny se překrývají tak, že voda nemá možnost volně prostoupit až k půdě. A pokud přece jen pronikne do půdy, je pohlcena hradbou korymbů, takže do spodních vrstev půd se dostává velmi těžko.

Hejtmán Pardubického kraje Martin Netolický zřídil kúrovcový kalamitní štáb. Je to krok správným směrem k zastavení šíření kúrovců?

Rozhodně je to krok správným směrem. Osobně jsem rád, že náš hejtmán k tomuto kroku přistoupil. Věřím, že pokud štáb vše chytí za správný konec a hlavně včas, lze vlastníkům lesů výrazně pomoci při překonávání lesnicko-dřevařské krize a kúrovcové kalamity. Nicméně jako člen výboru pro životní prostředí jsem kolegy i hejtmána od roku 2017 upozorňoval na hrozbu plošného rozpadu lesů a vypuknutí kúrovcové kalamity a že je nutné ze strany kraje pomoci vlastníkům lesů. Věděl jsem totiž, jaká situace panuje na severní Moravě. Na jaře tohoto roku jsem

Ing. Aleš Erber, lesnický poradce, analytik, odborný lesní hospodář a agrolesník

shrnout, chyba je jednoznačně v transformaci lesů, z níž se vygeneroval špatný formát obchodního modelu Lesy ČR, s. p. Ten zaváděl příčinu k odchodu tisíců lesnických dělníků při neefektivní správě státního lesa. Je dobře, že se nyní mění tak zvaná Dřevěná kniha, tedy koncept Ministerstva zemědělství. Dále problém vidím v neoptimálně nastavené státní správě lesů, v nedostatečně rychlém aplikování vědeckých poznatků do praxe a v nedostatečné osvětě laické veřejnosti o lesnickém řemeslu a o tom, jaké pozitivum přináší lesy společnosti. Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí i vláda ČR nyní aktivně pracují na tom, aby se nedostatky z minulosti napravily. Toto úsilí chválím, protože cítím velkou vůli dát věci do pořádku.

Co mají dělat drobní vlastníci lesů, aby zabránili šíření kúrovců a usychání lesů?

Vlastníkům lesů bych doporučil, aby zintenzivnili prohlídky svých lesů, kontrolovali je, zda jejich stromy nejsou napadeny kúrovci. Aby spolupracovali.

vali se svým odborným lesním hospodářem, to jsou lesníci, které jim přidělil stát, aby jim odborně radili s péčí o les. Aby se také více informovali o tom, co je nutné dělat, aby jejich les zůstal zdravý, odolný a odolal suchu a kúrovcům. Dále bych jim vzkázal, že pokud chtějí bojovat s kúrovci, musí asanovat čerstvě napadené smrky. Na stromech, u nichž již opadala kůra, se kúrovci nenacházejí a není nutné je urychleně kácet. Kúrovce najdeme s největší pravděpodobností v okolních stromech, které ještě vypadají zcela zdravě. Vyhledávání čerstvě napadených stromů je poměrně věda. Proto bych je odkázal na stránky Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti (www.vuhm.cz) nebo na www.kurovcoveinfo.cz, www.nekrmbrouka.cz, kde najdou potřebné informace. Důležitá je také prevence, a ta právě tkíví v optimálním rozvolňování porostů, aby srážky propadly až k půdě.

Po vzniku kalamitních holin se musí do dvou let plochy zalesnit. Jaké lesy by měly vzniknout, aby byly odolné a adaptované na jiné klima?

V šesti katastrech na Svitavsku již platí, podle opatření obecné povahy, že zalesnit takové holiny je možné do pěti let. To se bude možná týkat i dalších katastrů. Kalamitní plochy lze zalesnit dvěma způsoby. Buď umělou výsadbou stanovištně vhodnými dřevinami. Většinou se bude jednat o světlomilné listnáče, jako je například dub. Nebo lze využít sukcesních porostů, tzn. nechat obnovit plochy břízou, osikou, jeřábem apod. Tyto dřeviny rychle plochy zarostou. Jejich listí zlepši půdu. Koruny zajistí lepší klima lesní

Řadu let se neřešil stav lesů, který vyústil v obrovské problémy

Foto Petr Hezky

chání stromů je jistě lepší než vykácené holiny (brání erozi, zvyšují biodiverzitu, živiny se vrací do půdy atd.). Takto ponechané stromy představují však pro návštěvníky lesa nemalé riziko. Zodpovědnost by ale v takovém případě měla být na straně návštěvníka a ne vlastníka lesa.

Jak budou podle vás vypadat lesy za deset padesát let? Jaké hlavní úlohy budou pro společnost plnit?

Myslím si, že nebudou tak husté, spíše více rozvolněné, s vyšším zastoupením druhů dřevin. Na velkých plochách budou lesy věkově, výškově a prostorově diferencované s porosty břízy. V lesích bude více lesních políček, ovocných dřevin a vodních tůň a nádrží. Takové lesy budou uživnější pro zvěř. Budou pro ni tvořit kvalitnější kryt a lepší životní podmínky. Zvěře bude méně a pestřejší spektrum druhů. Pro návštěvníky lesů se bude nabízet řada rekreačního využití a bohatý servis od vlastníkům lesů. Ti toho budou využívat a profitovat z toho.

Jste propagátor přírodně blízkého lesnictví a agrolesnictví. Myslíte, že v podmínkách Pardubického kraje má systém potenciál, aby se více rozšířil?

Rozhodně ano. Co se týká přírodně blízkého lesnictví, máme majetky v kraji, které obecně hospodaří spravovaný les na principu Pro Silva. Principy tohoto hospodaření prezentují na demonstračních plochách spadajících do celorepublikové sítě, kterou zasřešuje spolek Pro Silva Bohemica. Organizace zasřešuje tuto síť a sdružuje lesníky, kteří uplatňují a prosazují přírodně blízké hospodaření. Jedná se o českou pobočku evropského hnutí.

Agrolesnictví v Pardubickém kraji má obrovský potenciál. Je to oblast pro podobné hospodaření ideální. A myslím, že se zde bude hodně aplikovat, jelikož je po jižní Moravě nejvíce ohrožen suchem, erozí, degradací půd a snižující se biodiverzitou. Vláda ČR vnímá agrolesnictví jako jeden z hlavních nástrojů adaptace krajiny na klimatickou změnu. Aby začátky tohoto hospodaření podpořila, připravuje MZe pro toto hospodaření dotační titul.

Každopádně je nutné zavést řadu lesnicko-technických opatření, tzn. od zvýšení dotací po snížení daní na kalamitní dřevo či na samovýroby apod. Myslím si však, že k razantním opatřením se nepřistoupí a vlastníci lesů se rozhodnou stromy nechat stát, protože cena dříví, která je pod výrobními náklady, vytváří v kombinaci s nedostatkem těžebních kapacit takový mix poříží, že je k tomu situace sama dotlačí. Pone-